

Fındık Üreticilerinin Tarım Sigortasına Olan Yaklaşımları ve Geleceğe Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi: Düzce İli Örneği

Harun KABAOĞLU^{1*}, Avni BİRİNCİ²

ÖZET: Bu araştırma, fındık üretiminin yoğun olarak yapıldığı Düzce iline bağlı tüm ilçelerde, tarım sigortası yaptıran ve yaptırmayan üreticilerin tarım sigortasına olan yaklaşımları ve geleceğe yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla yapılmıştır. Düzce il merkezi ve 7 ilçede fındık üretimi yapan üreticilerden; tarım sigortası yaptıran 96 kişi ve tarım sigortası yaptırmayan 223 kişi ile 2016 yılında yüz yüze görüşmek suretiyle anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Yöntem olarak basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmış ve anket sonucunda elde edilen verilerin oransal dağılımları yapılmıştır. Tarım sigortası yaptırmayan üreticilerin, tarım sigortası yaptırmama nedenleri arasında en yüksek oranı (%20) arazinin küçük olması almaktadır. Tarım sigortası yaptıranların ise sigorta yaptırmama nedenleri arasında en yüksek oranla (%31.5) riske girmekten çekinmeyi neden olarak görmekteyiz.

Anahtar kelimeler: Düzce, fındık, tarım sigortası

Approaches of Hazelnut Producers to Agricultural Insurance and Determination of Attitudes Towards Future: The Case of Duzce Province

ABSTRACT: This research was carried out in order to measure the attitudes of the producers who do or do not have agricultural insurance to the agricultural insurance and their attitudes towards the future. Duzce province and 7 districts of hazelnut producers; The survey was conducted in 2016 with face-to-face interviews with 96 people who did not have agricultural insurance and 223 people who did not have agricultural insurance. As a method, simple random sampling method was used and proportional distribution of the data obtained from the survey was done. The highest rate (20%) of the producers who do not make agricultural insurance is the reason of not having agricultural insurance. The highest rate of insurance insurance (31.5%) among those who make agricultural insurance is considered to be the reason to hesitate to risk.

Key words: Duzce, hazelnut, agricultural insurance

¹ Harun KABAOĞLU (Orcid ID: 0000-0002-9389-2452), İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Düzce, Türkiye

² Avni BİRİNCİ (Orcid ID: 0000-0003-0370-1454), Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Erzurum, Türkiye

* Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Harun KABAOĞLU, e-mail: harun.kabaoglu@tarimorman.gov.tr

GİRİŞ

Sigorta kavramı en genel ifadeyle; “bireylerin ve işletmelerin, gelecekte karşılaşılabilecekleri olası risklerin olumsuz sonuçlarını ortadan kaldırmak ya da azaltmak amacıyla oluşturulmuş bir risk yönetim sistemi” şeklinde tanımlanabilir (Keskinkılıç, 2013).

Tarımsal üretimi olumsuz etkileyen başta don, dolu, kuraklık, sel, deprem, fırtına ve benzeri doğal afetlerin meydana gelmesi ile üreticilerin gelirlerinde önemli kayıplar yaşanmakta ve üretimin sürdürülmesi kesintiye uğramaktadır. Bu ve benzer nedenlerle üreticiler sık sık meydana gelen doğal afetler sonucunda tarımsal üretimden soğumakta ve zamanla üretimden yavaş yavaş çekilmektedirler.

Yaşanan doğal afetler sonucunda tarımsal gelirlerinde önemli oranda kayıplar yaşayan üreticiler, oluşan bu kayıplarının telafi edilmesi için devletin kapısını çalmakta ve uğramış oldukları afet zararlarının karşılanmasını istemektedirler. Afetlerin yaşandığı bazı yıllarda devlet kısmi afet yardımı, bazı yıllarda ise üretici kredilerinin bir yıl ertelenmesi için kararname çıkarmaktadır. Devletin yapmış olduğu bu gibi yardımlar üreticilerin memnuniyetsizliklerini gidermede yetersiz kalmaktadır.

Türkiye’de tarım sigortaları uygulamaları ilk olarak 1957 yılında, özel sigorta şirketleri tarafından bitkisel ürünlerde dolu riskine karşı sigorta yapmalarıyla başlamıştır. Bunu 1960 yılında hayvan, 1984 yılında kümes hayvanları, 1990 yılında su ürünleri ve 1991 yılında üzüm bağlarında pilot uygulama olarak don sigortası uygulaması takip etmiştir. Ancak sigorta uygulaması bağımsız bir yasal zeminin oluşturulamaması nedeniyle başarıya ulaşamamıştır. Daha sonra tarımsal sigortacılık alanında yapılan çalışmalar sonucunda 5363 sayılı “Tarım Sigortaları Kanunu” 21/06/2005 tarihinde, Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (Anonim, 2017).

Doğal afetler sonucunda meydana gelen gelir kayıplarını telafi etmek amacıyla üreticilerin desteklenmesi gerekmektedir. Bu nedenle sigortacılık, risk yönetiminde devletler tarafından tercih edilmektedir. Fakat bazı yıllarda meydana gelen büyük risklerden dolayı özel sigortacılık tek başına yeterli olamamaktadır. Tarımsal ürünlerin sigorta edilebilmesi için risklerin meydana getireceği ekonomik yükün paylaşılması gerekmektedir. Bu nedenle kaynakların etkin kullanımı ve sistemin tek elden yönetilmesi amacıyla Tarım Sigortaları Havuzu kurulmuştur (Anonim, 2017).

Bu çalışmada, fındık üretiminin yoğun olarak yapıldığı Düzce iline bağlı tüm ilçelerde, tarım sigortası yaptıran ve yaptırmayan üreticilerin tarım sigortalarına olan yaklaşımları ve geleceğe yönelik tutumlarının ortaya konulması amaçlanmıştır.

MATERYAL ve YÖNTEM

Materyal

Araştırma materyali birincil ve ikincil kaynaklardan derlenen verilerden oluşmuştur. Düzce ilini temsilen tüm ilçelerde fındık üretimi yapan 319 işletme ile yürütülen anket çalışması verileri araştırmanın birincil kaynağını oluşturmuştur. İkincil verileri ise Tarım ve Orman Bakanlığı Düzce İl Müdürlüğü, TARSİM verileri ve konu ile ilgili derleme, inceleme ve araştırmalardan sağlanmıştır.

Yöntem

Düzce’de fındık üretiminin yapıldığı tüm ilçeler (Düzce Merkez, Akçakoca, Cumayeri, Çilimli, Gölyaka, Gümüşova, Kaynaşlı ve Yiğilca) araştırma bölgesini oluşturmaktadır. Araştırmanın bu bölgede yapılmasının nedenleri; Türkiye’de fındık üretimi yapılan en önemli illerin başında gelmesi ve bölgede benzer bir araştırmanın yapılmamış olmasıdır. Bu çalışmada Düzce ili genelinde 2016 yılı Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı 23 765 fındık

üreticisinden örnekleme yoluyla seçilen çiftçilerle anket yapılmıştır. Araştırma alanı olarak seçilen ilçelerde, tarım sigortası yaptıran ve yaptırmayan fındık üreticileri ile anket çalışması yapılmıştır. Anket sayısı Ana Kitle Oranlarına Dayalı Basit Tesadüfî Örnekleme Yöntemi ile tespit edilmiş, %95 güven aralığı ve %5 hata payı kullanılmıştır (Newbold, 1995).

$$n = \frac{Np(1-p)}{(N-1)\sigma_p^2 + p(1-p)}$$

Bu formülde; n: Örnek büyüklüğü, N: Popülasyondaki işletme sayısı, σ_p^2 : Oranın varyansı, r: Ortalamadan sapma (%5), $Z_{\alpha/2}$: z cetvel değeri (1.6), p : Sigorta yaptırmak isteyenlerin olası oranı (0.3)

$$\sigma_p^2 = \left(\frac{0.05}{1.96} \right)^2 = 0.000651$$

$$n = \frac{23765 * 0.3 * 0.7}{(23764 * 0.000651) + (0.3 * 0.7)} = 319$$

Genel kabul gören olayın gerçekleşme olasılıkları (p=0.8 veya p=0.5 veya p=0.3) ve gerçekleşmeme olasılığı (q=0.2 veya q=0.5 veya q=0.7) değerleri dikkate alındığında (Yazıcıoğlu ve Erdoğan 2004), %95 güven düzeyinde ve ± 0.05 'lik sapma aralığında: Sigorta yaptıran üreticiler yaptırmayanlara göre daha az olmasından dolayı ve belli sayıda ankete ulaşmak için sigorta yaptırmak isteyenlerin olası

oranı p=0.3 ve sigorta yaptırmak istemeyenlerin olası oranı ise q=1-p=0.7 alınmıştır. Üreticilerle yüz yüze görüşülerek toplam 319 anketin %30'u, yani 96'sı sigorta yaptıranlar ve %70'i yani 223'ü sigorta yaptırmayanlar ile yapılmıştır.

Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak yüz yüze görüşme, veri toplama aracı olarak ise anket formları kullanılmıştır. Anketler sonucunda ulaşılan veriler SPSS paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında değerlendirilmiştir.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Sigorta Yaptırmayanların Tarım Sigortasına Olan Yaklaşımları

Araştırmanın bu bölümünde tarım sigortası yaptırmayan üreticilerin, tarım sigortası yaptırmama nedenleri, zorunlu tarım sigortası uygulaması karşısında tarım sigortası yaptırma durumu ve yaptırmak istemeyenlerin gerekçeleri, tarım sigortası yaptırmayanların tarım sigortasına olan yaklaşımları başlığı altında ele alınarak frekans tabloları kapsamında oransal dağılımları yapılmıştır.

Çizelge 1 incelendiğinde, üreticiler tarım sigortası yaptırmama nedenleri arasında en yüksek oranla ve %20'lik payla arazinin küçük olmasını görmeleri gelirken en düşük oranla ve %2.1 payla oranıyla ve dini inanç gelmektedir.

Çizelge 1. Tarım sigortası yaptırmayan üreticilerin nedenlerine göre dağılımı

Tarım Sigortası Yaptırmama Nedenleri	Tarım Sigortası Yaptırmayanlar	
	Frekans	Oran (%)
Arazinin küçük olması	84	20.0
Afet zararı olmaması	74	17.6
Gelirin düşük ve primlerin yüksek olması	71	16.9
Zararın ödeneceğine inanmama	56	13.3
Devlet yardımını yeterli bulma	42	10.0
Bilgisizlik	33	7.8
Teminat kapsamının dar olması	28	6.6
Kendi çapında önlem alma	24	5.7
Dini inanç	9	2.1
Toplam (*)	421	100.0

(*) Birden fazla seçenek kullanılabilirdi için toplamı yüzü aşmaktadır.

Üreticilerin tarım sigortası yaptırma durumları ve nedenleri ile ilgili yapılan çalışmalarda sigorta yaptırmama nedenlerinin primlerin yüksekliği, gelir yetersizliği, düzensiz zarar ödemeleri, üretici bütçesine ek yük getirmesi, sigorta şirketlerine duyulan güvensizlik, sigorta alışkanlığının edinilememesi, hasar oluştuğunda ödeme yapılacağına olan inancın zayıflığı, sigorta konusu ile ilgili eksik bilgi, hisseli tapu sahiplerinin Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı olmamaları ve ayrıca arazilerin küçük ve parçalı olması sebebiyle tarım sigortasını yaptırmayı ihmal ettikleri olarak belirlenmiştir (Akçaöz ve

ark., 2006; Saner ve ark., 2008; Alay, 2012; Pezikoğlu ve ark., 2012; Taşçı ve ark., 2014; Sıray ve ark., 2015).

Çizelge 2 incelendiğinde, tarım sigortası yaptırmayan üreticilerin tarım sigortası yaptırmaya zorunluluğu olsa dahi %7.2'sinin tarım sigortası yaptırmayı düşünmediği, %92.8'inin ise düşündüğü görülmektedir.

Çizelge 3 incelendiğinde, tarımsal desteklemeler kapsamında tarım sigortası zorunlu olsa dahi sigorta yaptırmayacaklarını ve bunun nedeni olarak en çok %31 ile zorunlu uygulamaya karşı olduklarını beyan edenlerin oluşturduğu görülmektedir.

Çizelge 2. Tarım sigortasının zorunlu olması durumunda sigorta yaptırmayı düşünme

Tarım Sigortasının Zorunlu Olması Durumunda Sigorta Yaptırmayı	Tarım Sigortası Yaptırmayanlar	
	Frekans	Oran (%)
Düşünmüyor	16	7.2
Düşünüyor	207	92.8
Toplam	223	100.0

Çizelge 3. Sigorta yaptırmayacak olanların gerekçe durumlarına göre dağılımı

Zorunlu Uygulamaya Rağmen Sigorta Yaptırmayacak Olanların Gerekçeleri	Tarım Sigortası Yaptırmayanlar	
	Frekans	Oran (%)
Zorunluya karşı olma	5	31.0
Dini inanç	2	12.5
Gerek duyulmuyor	2	12.5
Destek alamadığı için uygun bulunmuyor	2	6.3
Desteklemeye karşı olma	1	6.3
Güven yok	1	6.3
Masrafı karşılamadığını düşünme	1	6.3
Destegin artması durumunda yaptırmayı düşünme	1	6.3
Tehdit algısı	1	6.3
Toplam	16	100.0

Boz, (1993) üreticilerin ekonomik yetersizlikleri ve tarım sigortası ile ilgili etkin bir yayım ağının bulunmaması, sigortanın kırsal alana yayılmasını etkileyen en önemli etkenler olduğu belirlenmiştir.

Sigorta Yaptırmanın Tarım Sigortasına Olan Yaklaşımları

Araştırmanın bu bölümünde tarım sigortası yaptıran üreticilerin tarım sigortası yaptırmaya nedenleri, tarım sigortasına olan yaklaşımları, tarım sigortasını benimseme durumları ve

geleceğe yönelik düşünceleri ele alınarak oransal dağılımları verilmiştir.

Çizelge 4 incelendiğinde, tarım sigortası yaptıran üreticilerin %5.2'sinin sadece dolu poliçesi, %81.3'ünün hem dolu hem de don poliçesi ve %13.5'inin ise sadece don poliçesi yaptırdıkları görülmektedir.

Erzincan, Erzurum ve Bayburt illerinde bulunan 122 üreticinin katılımıyla yapılan çalışmada, bitkisel üretim faaliyeti yapan çiftçilerin diğerlerine göre daha az risk almak istediği, çiftçilerin gelirleri düştükçe daha risksiz bir ortamda üretim yapma eğilimlerinin arttığı, çiftçilerin %70'den fazlasının kuraklık ve sel sigortası yaptırmak istediği tespit edilmiştir (Tümer ve Birinci, 2013).

Manisa ilinde üreticilerin bitkisel ürün sigortalarına karşı yaklaşımlarını ölçmek amacıyla yapılan çalışmada, üreticilerin bitkisel ürün sigortası ile ilgili olumlu düşünce içinde, sigorta bilincine sahip oldukları ve en çok dolu, don, fırtına, aşırı yağış ve kuraklıktan endişe duydukları, TARSİM'e karşı tutumlarında kararsız kaldıkları, üreticilerin bitkisel ürün sigortasından daha fazla memnun oldukları belirlenmiştir (Uysal, 2015).

Çizelge 5 incelendiğinde, tarım sigortası yaptıran üreticilerin %96.9'unun fındık ürünü dışında tarım sigortası yaptırmadıkları, %3.1'inin ise yaptırdıkları görülmektedir.

Çizelge 4. Tarım sigortası yaptıran üreticilerin poliçe türlerine göre dağılımı

Poliçe Türü	Tarım Sigortası Yaptıranlar	
	Frekans	Oran (%)
Dolu poliçesi	5	5.2
Dolu ve don poliçesi	78	81.3
Don poliçesi	13	13.5
Toplam	96	100.0

Çizelge 5. Üreticilerin fındık dışında sigorta yaptırmaya göre dağılımı

Fındık Dışındaki Ürünlere	Tarım Sigortası Yaptıranlar	
	Frekans	Oran (%)
Sigorta yaptırmıyor	93	96.9
Sigorta yapıyor	3	3.1
Toplam	96	100.0

Van ili ve ilçelerinde yapılan çalışmada, Van ili ve ilçelerinde tarım sigortası yaptıran üretici sayısının 2007 yılında 96 kişi iken, 2014 yılı sonu itibariyle 770 kişiye yükseldiği belirlenmiştir. Üreticilerin %35.11'i bitkisel ürün, %33.28'i küçükbaş hayvan hayat, %24.14'ü büyükbaş hayvan hayat ve %7.48'i arıcılık sigortası yaptırdığı tespit edilmiştir. Ayrıca, devlet destekli tarım sigortası uygulamalarının Van ili ve ilçelerinde yavaşta

olsa giderek yaygınlaşmaya başladığı ve özellikle küçükbaş hayvan hayat sigortası ve arıcılık sigortası açısından ilin önemli bir potansiyele sahip olduğu belirlenmiştir (Terin ve ark., 2016).

Çizelge 6 incelendiğinde, tarım sigortası yaptıran üreticiler içerisinde sigorta yaptırmak için en çok ödenen prim tutarı %34.4 ile 1 001-2 500 TL arasındaki tutardır. Bunu %29.2 ile 501-1 000 TL arasındaki prim tutarı izlemektedir.

Çizelge 6. Tarım sigortası yaptıran üreticilerin ödenen prim tutarlarına göre dağılımı

Prim Tutarı (TL)	Tarım Sigortası Yaptıranlar	
	Frekans	Oran (%)
101-200	3	3.1
201-300	5	5.2
301-500	13	13.5
501-1 000	28	29.2
1 001-2 500	33	34.4
2 500 <	14	14.6
Toplam	96	100.0

Çizelge 7. Sigorta yaptıranların prim tutarları hakkındaki görüşlere göre dağılımı

Prim Tutarı	Tarım Sigortası Yaptıranlar	
	Adet	Oran (%)
Ucuz	1	1.1
Normal	44	45.8
Pahalı	51	53.1
Toplam	96	100.0

Çizelge 8. Zarar gören üreticilerin ödenmeyen hasar durumlarına göre dağılımı

Ödenmeyen Hasar	Tarım Sigortası Yaptıranlar	
	Frekans	Oran (%)
Yok	76	79.2
Var	20	20.8
Toplam	96	100.0

Çizelge 9. Sigorta yaptıran üreticilerin sigorta yaptırma nedenlerine göre dağılımı

Tarım Sigortası Yaptırma Nedenleri	Tarım Sigortası Yaptıranlar	
	Frekans	Oran (%)
Riske girememe	46	31.5
Devlet güvencesi ve prim desteği olması	37	25.3
Kredi için zorunlu tutulması	30	20.6
Geçmişteki zararların karşılanmış olması	24	16.4
Sigorta yaptıranların aldığı tazminatlar	9	6.2
Toplam	146	100.0

Çizelge 7 incelendiğinde, tarım sigortası yaptıran üreticilerin %1.1'i ödemiş oldukları prim tutarını ucuz, %45.8'i normal ve %53.1'i ise pahalı buldukları görülmektedir.

Çizelge 8 incelendiğinde, tarım sigortası

yaptıran ve hasar gören üreticilerin %79.2'sinin hasarlarının ödendiği, %20.8'inin ise ödenmediği görülmektedir.

Çizelge 9 incelendiğinde, üreticiler tarım sigortası yaptırma nedenleri arasında en yüksek

oranla %31.5 ile riske girmemeyi görmektedirler. Bunu %25.3 ile devlet güvencesi ve prim desteği, %20.6 ile kredi için zorunlu olması, %16.4 ile geçmişteki zararların karşılanmış olması ve %6.2 ile sigorta yaptırılanların aldığı tazminatlar izlemektedir.

Ankara ili Polatlı ilçesinde yapılan bir çalışmada, üreticilerle ilgili bireysel niteliklerden kredi kullanımı ve tarım dışı gelirin, işletme özelliklerinden ise hayvan varlığı ve şeker pancarı ekim alanının tarım sigortası yaptırmaya karar vermede etkili olan faktörler olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, devlet tarafından verilen prim desteğinin tarım sigortasına karar vermede etkili olduğu tespit edilmiştir (Yavuz, 2010).

Çizelge 10 incelendiğinde, tarım sigortası yaptıran üreticilerin %61.5'inin TARSİM'den memnun olmadıkları, %38.5'inin ise memnun oldukları görülmektedir.

Çizelge 11 incelendiğinde, üreticiler TARSİM'den memnun olmama nedenleri

arasında en yüksek oranda %28.5 ile hasarın düşük gösterilmesini görmektedirler. Bunu sırasıyla %18.6 ile eksperlerin geç gelmesi, %17.4 ile baz alınan fındık fiyatının düşük gösterilmesi ve diğer nedenler izlemektedir.

Kiracı ve ark., (2014), Trakya'da bulunan bağıcılık işletmelerinde yaptıkları bir çalışmada, tarım sigortası uygulamasının benimsenmemesinin en önemli nedenlerinin gelir yetersizliği ve arazilerin küçük olması, teminat kapsamının dar olması, hisseli arazilerde tarımsal faaliyet yapanların mülkiyetten kaynaklı ÇKS kaydını gerçekleştirememeleri ve hasar tazminatının ödeneceğine olan güvensizliğin olduğunu tespit etmişlerdir. Tarım sigortası yaptıranlarda ise hasar tespit çalışmalarındaki aksaklıklar, muafiyet oranının yüksek olması ve polişe düzenleme esnasında baz alınan üzüm verimi ve fiyatı konusu ile ilgili üretici beyanının dikkate alınmaması gibi sorunların öne çıktığını belirlemişlerdir.

Çizelge 10. Üreticilerin TARSİM'den memnun olma durumlarına göre dağılımı

TARSİM Memnuniyeti	Tarım Sigortası Yaptırılanlar	
	Frekans	Oran (%)
Memnun Değil	59	61.5
Memnun	37	38.5
Toplam	96	100.0

Çizelge 11. Üreticilerin TARSİM'den memnun olmama nedenlerine göre dağılımı

TARSİM'den Memnun Olmama Nedenleri	Tarım Sigortası Yaptırılanlar	
	Frekans	Oran (%)
Hasarın düşük gösterilmesi	49	28.5
Eksperlerin geç gelmesi	32	18.6
Baz alınan fındık fiyatının düşüklüğü	30	17.4
Primlerin yüksek olması	24	14.0
Teminatın geç başlaması	21	12.2
Hasar ödemesinin geç yapılması	9	5.2
Muafiyetin fazla olması	7	4.1
Toplam	172	100.0

Çizelge 12. Üreticilerin sigortayı düzenli yaptıрма durumlarına göre dağılımı

Düzenli Sigorta	Tarım Sigortası Yaptıranlar	
	Frekans	Oran (%)
Yaptırmıyor	39	40.6
Yaptırıyor	57	59.4
Toplam	96	100.0

Çizelge 13. Üreticilerin gelecekte tarım sigortası yaptıрма durumlarına göre dağılımı

Gelecekte Tarım Sigortası	Tarım Sigortası Yaptıranlar	
	Frekans	Oran (%)
Yaptırmayacak	11	11.5
Yaptırarak	85	88.5
Toplam	96	100.0

Çizelge 14. Gelecekte sigorta yaptırmayacak olanların gerekçelerine göre dağılımı

Gelecekte Tarım Sigortası Yaptırmama Nedenleri	Tarım Sigortası Yaptıranlar	
	Frekans	Oran (%)
Zararın düşük gösterilmesi	8	40.0
Ürünün zarar görmemesi	4	20.0
Maddi durumun bozulması	3	15.0
Zararın ödenmemesi	2	10.0
Devlet yardımı olması	2	10.0
Kendi tedbirini alması	1	5.0
Toplam	20	100.0

Çizelge 12 incelendiğinde, tarım sigortası yaptıran üreticilerin %40.6'sının tarım sigortasını düzenli yaptırmadıkları, %59.4'ünün ise yaptırdıkları görülmektedir.

Çizelge 13 incelendiğinde, tarım sigortası yaptıran üreticilerin %11.5'inin gelecekte tarım sigortası yaptırmayacakları, %88.5'inin ise yaptıracakları görülmektedir.

Malatya'da yapılan bir çalışmada, tüm üreticilerin tarım sigortası ile ilgili uygulamadan haberdar olduklarını, fakat sigorta yaptıran üreticilerin %68.85'inin gelecek üretim sezonunda sigorta yaptırmayacaklarını, bunun nedenlerinin ise sigorta prim tutarlarının yüksekliği ve eksperlerin hasar tespit

çalışmalarındaki olumsuz tutumları olduğunu belirlemişlerdir (Aslan ve ark., 2012).

Çizelge 14 incelendiğinde, tarım sigortası yaptıran bundan sonra sigorta yaptırmayacak olanlar, bunun nedeni olarak en çok %40 oran ile zararın düşük gösterilmesi en az ise %5 oran ile kendi çapında tedbirin alınmasını görmektedirler

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, tarım sigortası yaptıran ve yaptırmayan üreticilerin tarım sigortası yaptırmaya karşı yaklaşımları ve geleceğe yönelik tutumları incelenmiştir. Üreticiler tarım sigortası yaptırmama nedenleri arasında (%20) arazinin küçük olması, (%17.6) afet zararı olmaması, (%16.9) gelirin düşük olması ve

primlerin yüksek olması gelmektedir. Özellikle zararın ödeneceğine inanmıyorum diyenlerin bu algısını kırmak amacıyla yeni politikalar geliştirmesi ve tanıtım faaliyetlerini artırması gerekmektedir.

Tarım sigortası yaptıran üreticiler incelendiğinde, sigorta yaptıran üreticilerin ödemiş oldukları prim tutarlarını benimseme durumuna göre, tarım sigortası yaptıran üreticilerin %1.1'i ödemiş oldukları prim tutarını ucuz, %45.8'i normal ve %53.1'i ise pahalı buldukları görülmektedir. Tarım sigortası yaptıranların sayısını artırmak için prim tutarlarının aşağıya çekilmesi önemli bir katkı yapacaktır.

Tarım sigortası yaptıranlar sigorta yaptırmalarının önemli nedenleri arasında riske girmemeyi (%31.5), devlet güvencesi ve prim desteği (%25.3) ve kredi için zorunlu olmasını (%20.6) görmektedirler.

Üreticilerin TARSİM'den memnun olma durumlarına göre dağılımına bakıldığında, tarım sigortası yaptıran üreticilerin %61.5'inin TARSİM'den memnun olmadıkları, %38.5'inin ise memnun oldukları görülmektedir. Üreticilerin TARSİM'den memnun olmama nedenleri arasında hasarın düşük gösterilmesi (%28.5), eksperlerin geç gelmesi (%18.6), baz alınan fındık fiyatının düşük gösterilmesi gibi nedenler gelmektedir. Özetle, tarım sigortası yaptıran üreticilerin %47.1'inin eksperlerden memnun olmadıklarını, %11.5'inin gelecekte tarım sigortası yaptırmayacaklarını, %88.5'inin ise yaptıracaklarını belirtmişlerdir.

Araştırma alanındaki üreticilerin tarım sigortasına olan yaklaşımları ile buna etki eden faktörlerin neler olduğu konusunda yapılan bu çalışmada, ortaya konan sonuçların hem üreticiler hem de TARSİM açısından yol gösterici olacağı açıktır.

Araştırma sonucunda tespit edilen sorunları gidermek ve tarım sigortalarının

yaygınlaştırılabilmesi için TARSİM'e büyük görevler düşmektedir. Özellikle eksperlerin hasar tespitleri ve çiftçi yaklaşımları konusunda eğitimlerinin artırılması, ve ürünlerde verim ve gelir sigortasına geçilmesi güveni artırmada önemli kazanımlar sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Akçaöz, H., Özkan, B. ve Kızılay, H., 2006. Antalya İlinde Tarımsal Üretimde Risk Yönetimi ve Tarım Sigortası Uygulamaları. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Antalya.
- Alay, Ö., 2012. Kastamonu İli Tarım Kredi Kooperatiflerinde Tarım Sigortaları Uygulamalarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tokat.
- Anonim, 2017. Sunum. TARSİM. <https://web.tarsim.gov.tr>. (Erişim Tarihi: 21.02.2017).
- Aslan, A., Atay, S. ve Paksoy, M., 2012. Malatya İlinde Bitkisel Ürün Sigortaları Uygulamalarına Üreticilerin Yaklaşımı. 10. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 5-7 Eylül, 1156-1160, Konya.
- Boz, İ., 1993. Tarım Sigortasının Polatlı İlçesinde Yayılması ve Benimsenmesi Üzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Güler, A., 2016. İslam Hukuku Açısından Tarım Sigortası. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- Keskinkılıç, K., 2013, Tarım Sigortacılığı: Dünya ve Türkiye'deki Uygulamaların Değerlendirilmesi. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Kıracı, M. A., Kıran, T., Solak, E., Doğu, K. ve Altıntaş, A., 2014. Trakya'da Yer Alan Bağcılık İşletmelerinde Ürün Sigortası Uygulamalarına Yönelik Üreticilerin Yaklaşımları, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Trakya Üniversitesi Journal Of Natural Sciences, 15(1): 9-15.
- Newbold, P., 1995. Statistics for Business & Economics. Fourth Edition, Prentice-Hall.

- Pezikoğlu, F., Ergun, M. E., Öztürk, M., Altıntaş, A. ve Uçar, M., 2012. Bursa İlinde Bitkisel Ürün Sigortası Uygulamalarına Yönelik Üretici Yaklaşımı. 10. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 5-7 Eylül, 1098-1102, Konya.
- Saner, G., Çukur, F., Çukur T. ve Uçar, K., 2008. Malatya İlinde Kayısı Üreticilerinin Riskin Transferinde Tarım Sigortasına Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: Doğanşehir İlçesi Polatdere Köyü Örneği. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 45(2): 103-111.
- Sıray, E., Göğüs, A., Özdemir, F., Sayılı, M., Altıntaş, A. ve Altıntaş, G., 2015. Fındık Yetiştiren Üreticilerin Bitkisel Ürün Sigortası Uygulamalarına Yönelik Yaklaşımı: Ordu ve Trabzon İlleri Örneği. Tarım Ekonomisi Dergisi, 21(1): 27-38.
- Taşcı, R., Karabak, S., Demirtaş, R. ve Gülçubuk, B., 2014. Ankara, Çorum ve Kayseri İllerinde Üreticilerin Risk Yönetimi ve Tarım Sigortası Uygulamaları. 11. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 3-5 Eylül, 1035-1041, Samsun.
- Terin, M., Yıldırım, İ. ve Aksoy, A., 2016. Devlet Destekli Tarım Sigortası Uygulama Sonuçları Üzerine Bir Çalışma : Van İli Örneği. 12. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 25-27 Mayıs, 1685-1694, Isparta.
- Tümer, E.İ. ve Birinci, A., 2013. TRA I Bölgesindeki Çiftçilerin Riske Karşı Tutumları Açısından Sosyo-Ekonomik Özellikleri. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi, 7(1): 55-66, Tokat.
- Uysal, Ş., 2015. Bitkisel Üretim İşletmelerinde Ürün Sigortaları, Üreticilerin Sisteme İlişkin Tutumları Üzerine Manisa İlinde Bir Araştırma. Uluslararası Katılımlı 15. Üretim Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ege Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, Üretim Araştırmaları Derneği, 14-16 Ekim 2015, İzmir
- Yavuz, G. G., 2010. Polatlı İlçesinde Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırmaya Karar Verme Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S., 2004. SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Detay Yayıncılık, Ankara.